

Leto 2020 je leto mednarodnega zdravja rastlin

Pred vami je tematska številka Gozdarskega vestnika, ki je v celoti posvečena izzivom v povezavi z biotskimi škodljivci gozda, še posebno karantenskimi škodljivimi organizmi (glive, virusi, bakterije, živali), ki lahko s svojim negativnim vplivom ogrožajo okolje in gospodarstvo države. Karantenski organizmi največkrat izvirajo iz drugih ekoloških regij, pri nas pa še niso prisotni ali pa le še niso zelo razširjeni. V izvirnem okolju so za svoje gostitelje pogosto neškodljivi, saj so se razvijali skupaj z njimi in so rastline postale nanje do neke mere prilagojene in odporne. Karantenski organizmi se prenašajo in širijo z globalizacijo in vse večjo mobilnostjo ljudi in blaga. Z namerno naselitvijo, prenosom kontaminiranega blaga in transportom slepih potnikov, pobegom organizmov iz omejenega okolja, prehajanjem prek novih poti in končno spontanem širjenjem karantenskih organizmov pogosto nastane ogromna škoda v novem, nanje neprilagojenem okolju.

Tokratni Gozdarski vestnik je izšel v času strogih ukrepov za zaježitev širjenja novega koronavirusa. V tem času se večja obisk gozdov in tudi zavedanje o njihovi pomembnosti. Zato je pravi čas, da se bolj zavemo tudi pomembnosti ohranjanja njihovega zdravja in tudi pozitivnega vpliva, ki ga imajo za zdravje ljudi.

Mitja SKUDNIK in Polona HAFNER

Samoumevnost zdravja gozdov

Dejstvo je, da se v naših gozdovih že pojavljajo organizmi, ki so k nam prišli z drugih območij in že povzročajo škodo ter dolgoročne posledice za gozdove, okolje in prebivalce. Kar se lahko naučimo iz preteklih izkušenj ob soočanju z vdori novih bolezni in škodljivcev v gozdove, je, da sta ključna hitro odkrivanje in hitro odzivanje. Oboje gre z roko v roki z ozaveščenostjo stroke in širše javnosti ter z veliko nacionalno strokovno in diagnostično podporo. Hitro odzivanje vključuje tudi hitro ukrepanje in v Sloveniji smo na začetku priprav načrtov, ki bodo začrtali protokole ob prvih najdbah še posebno nevarnih bolezni in škodljivcev v slovenskih gozdovih.

V prihodnjih letih se bodo vdori novih bolezni in škodljivcev intenzivirali in področje varstva gozdov je pred številnimi izzivi. Že zdaj opažamo, da podnebne spremembe vplivajo na stanje gozdov in priča smo hiranju različnih drevesnih vrst v naših gozdovih. Pojavljajo se bolezni ali poškodbe, ki jih povzročajo organizmi, ki so sicer del normalne združbe dreves ali gozdov. Takí gozdovi, ki so oslabljeni zaradi zunanjih dejavnikov ter napada različnih gliv, žuželk, bakterij, virusov, so še manj odporni proti novim in prihajajočim boleznim ali škodljivcem. Videz naše gozdne krajine se že spreminja. Od gozdarske stroke pa je odvisno, ali bo v dolgoročno upravljanje z gozdovi znala vplesti nova spoznanja in nove tehnološke ter informacijske pristope s področja varstva in zdravja gozdov. Nekatere rešitve in pristopi so že na voljo ...

Pred pol stoletja je bil v slovensko gozdarsko razmišljanje zasejan dvom o smiselnosti in pomenu raziskav s področja varstva gozdov v luči sonaravnega gojenja gozdov. Posamezni strokovnjaki so opozarjali na kratkovidnost takega razmišljanja. A zdaj postaja jasno, da gozdovi v Sloveniji potrebujejo močno, strokovno in proaktivno politiko na področju varstva gozdov, utemeljeno z aktualnimi raziskavami. V Sloveniji so raziskovalni projekti s tega področja redki; za izvajanje aplikativnih raziskav s tujerodnimi škodljivimi organizmi nam za nameček primanjkuje raziskovalna infrastruktura, ki bi v zaprtih, strogo nadzorovanih razmerah omogočala proučevanje tolerantnosti oziroma odpornosti naših gozdov proti takim organizmom. Za učinkovit odziv na bolezni in škodljivce je nujna tudi diagnostična in strokovna podpora; v Sloveniji je povezava med raziskovalci, strokovnjaki in gozdarji na terenu dobra in se je izkazala za učinkovito. A vzpostavljeno strukturo je treba okrepiti tudi za prihodnje izzive.

Letošnje leto je posebno leto. Kaj lahko storijo globalizacija, nepripravljenost in podcenjevanje, vidimo na katastrofalnih posledicah bolezni, ki jo povzroča koronavirus SARS-CoV-2. Majhni, očesu nevidni organizmi imajo izredno moč in skupaj z ignoranco in nepremišljenimi ukrepi lahko povzročijo nepredstavljive posledice. V gozdovih ni nič drugače. Tudi naši gozdovi, na katere smo tako ponosni in ki prekrivajo več kot polovico naše države, imajo svoje bolezni in škodljivce. In letošnje leto je posebno tudi zato, ker je mednarodna skupnost prepoznala pomen zdravih rastlin in s tem tudi gozdov za zdravo in varno prihodnost. Letošnje leto je mednarodno leto zdravja rastlin. In čas je, da za zdrave gozdove naredimo še več – stroka, javnost in odločevalci.

dr. Barbara PIŠKUR